

“Minder drank, meer scoren”

Ook in Zwolle - Kampen Netwerkstad

Plan van aanpak Alcohol, jeugd en verenigingen

*In het kader van het
project alcoholmatiging jeugd regio IJsselland*

**ook in Zwolle - Kampen
Netwerkstad**

“Minder drank, meer scoren”

Ook in Zwolle - Kampen Netwerkstad

Plan van aanpak Alcohol, jeugd en verenigingen

*In het kader van het
project alcoholmatiging jeugd regio IJsselland*

Gezamenlijk opgesteld door de gemeenten en de Sportservice-organisaties

Opdrachtgevers: *Gemeente Zwolle en gemeente Kampen*
Opdrachtnemers: *SportService Zwolle en SportService Kampen*

1. Aanleiding

Uit allerlei landelijke onderzoeken en peilingen blijkt dat alcoholgebruik onder jongeren de laatste jaren sterk is toegenomen.

De volgende tendens is waarneembaar onder jongeren:

- Er wordt op steeds *jongere leeftijd* voor het eerst alcohol gedronken
- Ouders hebben *een grotere tolerantie* ten aanzien van het alcoholgebruik van hun kinderen
- Jongeren drinken vaak veel alcohol

Ook in Zwolle en Kampen is deze tendens waarneembaar. Kortom een ontwikkeling die de gemeente Kampen en Zwolle de nodige zorgen baart. Immers drinken van (veel) alcohol op jonge leeftijd leidt tot onherstelbare orgaanschade (vooral aan de hersenen) en grotere risico's op alcoholverslaving in de volwassenheid. Daarnaast geeft (overmatig) drankgebruik door jongeren veel overlast en er bestaat een samenhang tussen alcohol en het plegen van criminaliteit (vooral geweldsdelicten en vandalisme).

In de vrije tijd van kinderen en jongeren speelt de (sport)vereniging een belangrijke rol. Deze rol wordt in het algemeen als positief gekenschetst, maar kan ook zijn schaduwzijde hebben ten aanzien van alcoholgebruik als verenigingen geen duidelijk beleid hebben omtrent verantwoord alcoholgebruik of er geen uitvoering aan geven dan wel zich niet houden aan de regels. In het kader van alcoholmatiging jeugd is het dus van belang dat verenigingen zich minimaal houden aan de relevante wet- en regelgeving, maar daarnaast ook een omgeving bieden waar verantwoord alcoholgebruik de norm is.

2. Doelstelling en doelgroep

In het kader van Zwolle Kampen Netwerkstad zetten de gemeente Zwolle en Kampen in op het thema *'jeugd, alcohol en verenigingen'*. Dit omdat wordt onderkend dat er bij verenigingen veel jongeren participeren, er bij bepaalde verenigingen veel alcohol genuttigd wordt en de risico's daarvan op de beeldvorming en gedrag van jongeren worden onderkend.

Doel van de aanpak is dan ook het terugdringen van het alcoholgebruik in verenigingskantines onder jongeren (10 – 24 jaar) in het algemeen en – voor zover daar sprake van is- in de leeftijd van 10 – 16 jaar in het bijzonder. Het is de bedoeling met de bestaande wetgeving als uitgangspunt, een klimaat binnen verenigingen te creëren waarin bewust(er) wordt omgegaan met alcohol, met name als het gaat om jongeren. De focus ligt dus niet op het 'droogleggen' van kantines, maar op het matigen van het alcoholgebruik van jongeren binnen de verenigingen. Bij de aanpak wordt zo veel mogelijk rekening gehouden met de bovenstaande aangrijpingspunten voor een aanpak.

Doelgroep van de aanpak zijn besturen, commissieleden, barvrijwilligers, jeugdtrainers/-begeleiders, (jeugd-)leden en ouders van jeugdleden van vrijwilligersorganisaties met een kantine in eigen beheer waar alcohol wordt geschonken. Hierna aan te duiden als verenigingen.

3. Aangrijpingspunten en context voor de aanpak

Ten aanzien van alcoholgebruik van jongeren binnen verenigingen worden een viertal relevante risicofactoren onderscheiden:

- *Verkrijgbaarheid van alcohol*: hoe meer alcohol er beschikbaar is binnen een vereniging, des te groter het risico dat alcoholgebruik zich binnen de vereniging zal voordoen en dus ook dat jongeren alcohol zullen gebruiken.
- *Normen in de vereniging die probleemgedrag veroorzaken*: Jongeren lopen een verhoogd risico op problematisch alcoholgebruik als de normen binnen de vereniging alcoholgebruik bevorderen of zelfs alleen al als hierover onduidelijkheid bestaat. (Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat jongeren een hoger risico lopen ten aanzien van problematisch alcoholgebruik als er over de regels en normen m.b.t. alcoholgebruik onduidelijkheid bestaat. Als kinderen thuis en op school de boodschap van alcoholmatiging zouden krijgen (en dit is het streven, maar helaas nog niet altijd het geval), maar vervolgens in de verenigingskantine geconfronteerd worden met geaccepteerd (overmatig) alcoholgebruik, leidt dit juist tot onduidelijkheid).
- *Weinig binding met en gebrek aan organisatie in de vereniging*: verenigingen waar mensen weinig aansluiting hebben, waar vandalisme hoog scoort en waar in de openbare ruimten

beperkt gesurveilleerd wordt, vertonen meer problemen met betrekking alcoholgebruik en alcoholverkoop.

- *Omgang met vrienden die probleemgedrag vertonen:* jongeren die omgaan met leeftijdsgenoten die problematisch alcoholgebruik vertonen, lopen meer risico dezelfde problemen te vertonen.

Tegelijk zijn ook een drietal beschermende factoren te onderscheiden die van nut kunnen zijn bij een alcoholmatigingsbeleid richting jongeren binnen verenigingen, te weten:

- *Mogelijkheden voor conventionele betrokkenheid:* Jongeren die de kans hebben om binnen hun vereniging positief of sociaal wenselijk gedrag te vertonen, zoals meedoen aan activiteiten hebben minder kans op een problematisch alcoholgebruik.
- *Beloningen voor conventionele betrokkenheid:* jongeren die beloond worden voor positief gedrag door hun omgeving, in dit geval de vereniging, hebben minder kans op een problematisch alcoholgebruik.
- *Gezonde opvattingen en duidelijke normen:* jongeren die onderdeel uitmaken van een vereniging waarin de normen omtrent wenselijk gedrag en hoe met elkaar om te gaan bekrachtigd en gehandhaafd worden, hebben minder kans op problematisch alcoholgebruik.

De aanpak gericht op alcoholmatigingsbeleid bij verenigingen dient aan te grijpen op deze risico- en beschermende factoren.

Tegelijkertijd dient rekening gehouden te worden met de context waarin verenigingen functioneren.

Voor verenigingen is het economische aspect van alcoholverstrekking van belang. Verenigingen kunnen huiverig zijn om alcoholmatigingsbeleid richting jongeren te voeren vanwege het risico dat zij klanten en daarmee inkomsten verliezen, zeker als er een hoge dichtheid van alcoholserverende verenigingen is, waardoor klanten gemakkelijk naar concurrenten kunnen gaan. Als organisatie zonder winstoogmerk (paracommercieel) vormt de verkoop van alcoholhoudende drank echter wel een belangrijke, nog vaak onmisbare bron van inkomsten voor de verenigingskas.

Bij verenigingen maakt het werken aan alcoholmatigingsdoelstellingen niet automatisch onderdeel uit van het beleid. Veelal hebben zij de handen meer dan vol aan het uitvoeren van hun primaire taak. Om het thema in aanvulling op de bestaande wettelijke verplichtingen (o.a. drank-&horecawet) toch in een breder verband en structureel op de verenigingsagenda te krijgen, zijn dan ook extra impulsen nodig.

4. Plan van aanpak

De volgende onderdelen worden onderscheiden in het plan van aanpak.

4.1 Draagvlakontwikkeling

Verenigingen moeten op de hoogte worden gebracht van dit plan van aanpak en de noodzaak tot actie over te gaan. Dit moet zorgvuldig gebeuren. Zonder draagvlak onder verenigingen is het moeilijk dan wel onmogelijk het alcoholgebruik onder jongeren in de verenigingskantine terug te dringen.

Om een zo groot mogelijk draagvlak te creëren en een zo groot mogelijk bereik te genereren wordt het plan van aanpak oriënterend besproken met de vertegenwoordigende organisaties van verenigingen in Kampen en Zwolle. Hierbij kan gedacht worden aan de vrijwilligerscentrales, het sociaal-cultureel werk, de lokale sportraden, voetbaloverlegorganen, de scouting, etc. Om te voorkomen dat (een aantal van) van de acties/activiteiten hun doel voorbijschieten, en om het draagvlak van de aanpak te vergroten is het met name van belang om aan te sluiten bij de problemen die verenigingen zelf ondervinden rond alcoholgebruik (overlast, agressie, dreigende controles, ontevredenheid lokale horeca's en boete's etc.). Verder wordt het plan van aanpak besproken met organisaties die gespecialiseerd zijn op dit vlak, bijvoorbeeld Tactus Verslavingszorg en Stap jeugdwerkbureau.

4.2 Ondersteuning verenigingen bij voldoen aan wet- en regelgeving

Er is in Zwolle in het kader van het project 'Niet leuker wel makkelijker' geïnventariseerd welke bepalingen in het kader van de Drank- en horecawet, gemeentelijke vereisten en overige gemeentelijke verordeningen in het kader van de exploitatie van een kantine geldend zijn (vergunning, bestuursreglement, leidinggevende, horeca exploitatievergunning, etc.). Dit zal worden aangevuld met

Kamper vereisten. Verder wordt geïnventariseerd welke vrijwilligersorganisaties in Zwolle en Kampen vergunningplichtig zijn en dus binnen de doelgroep van de aanpak vallen en welke status de huidige vergunning heeft (actueel, niet actueel, wel of niet aanwezig).

De verenigingen worden actief door de gemeente in samenwerking met en in overleg met de opdrachtnemers benaderd. De verenigingen moeten minimaal voldoen aan de geldende wet- en regelgeving en worden gestimuleerd een stap verder te gaan ten aanzien van verantwoord alcoholbeleid. Om een drank- en horecaverunning aan te vragen moet de vereniging onder meer een bestuursreglement indienen. De inhoud van dit bestuursreglement ligt gedeeltelijk vast, daarnaast heeft de vereniging de mogelijkheid aanvullende afspraken vast te leggen in dit bestuursreglement. Dit geeft de gelegenheid verenigingen te stimuleren afspraken omtrent verantwoord alcoholgebruik vast te leggen in het bestuursreglement.

Bij het voldoen aan de geldende wet- en regelgeving komt voor verenigingen veel kijken. De vereniging moet – waar nog niet aanwezig - een vergunning aanvragen, vrijwilligers opleiden, een bestuursreglement opstellen, etc. Het is daarom van belang verenigingen te ondersteunen. Denk hierbij aan het ondersteunen bij het uitvoeren van een checklist/stroomschema waarmee de vereniging snel en eenvoudig kan bepalen aan welke wettelijke bepalingen moet worden voldaan, zorgen voor formulieren en formats zoals de gemeente die hanteert voor de diverse vergunningen/regelingen, organiseren van IVA bijeenkomsten voor barvrijwilligers. Verder worden de randvoorwaarden geschapen om periodiek aandacht te besteden aan het thema, bijvoorbeeld door gebruik te maken van de deskundigheid en/of bestaande producten van op dit terrein actieve organisaties (zoals Tactus Verslavingszorg, Stap jeugdwerkbureau en de GGD).

4.3 Convenant

Nadat de verenigingen de noodzaak onderkennen en er daadwerkelijk draagvlak is voor de aanpak, wordt er een convenant opgesteld en ondertekend door deelnemende verenigingen. In dit convenant worden richtlijnen opgenomen betreffende alcoholmatiging bij de jeugd in de verenigingskantine. Bijvoorbeeld afspraken met betrekking tot: periodiek aandacht voor het onderwerp, inzet van PR materiaal, normen en waarden met betrekking tot alcoholgebruik, tijden waarop geen alcohol wordt geschonken, geen alcohol langs het veld en in de kleedkamers etc. Door de ondertekening van het convenant worden verenigingen gestimuleerd ook elkaar te controleren (interne controle). En indien er zaken gebeuren in strijd met het convenant kan men elkaar hier op wijzen. Aangezien het convenant geen garanties geeft op naleving is het zaak dat periodiek het thema terug te laten komen bij de verenigingen zodat de afspraken niet verwateren. Deze duurzaamheid is van belang voor het slagen van de aanpak.

4.4 Bewustwording trainers en leiders

Veel jongeren komen bij de vereniging in contact met alcohol. Jeugdtrainers of -leiders hebben een belangrijke rol en voorbeeldfuncties voor de jeugd, ook op het gebied van verantwoord alcoholgebruik. Veel jeugdtrainers of -leiders zijn zich hier niet bewust van. Bij verenigingen komt het voor dat de jeugdleider na de activiteit bier koopt voor de deelnemers (al dan niet ouder dan 16). Gezamenlijk met bijvoorbeeld Tactus Verslavingszorg en/of Stap jeugdwerkbureau vindt een interventie plaats om jeugdtrainers en -leiders bewust te maken van de voorbeeldfunctie en instrumenten mee te geven hoe om te gaan met alcohol en jongeren.

4.5 Promotiepakket

Om de doelgroep jongeren tussen de 10-24 direct te bereiken worden er materialen ingezet onder de regionale slogan 'Minder drank, meer scoren, ook in ...' (bijv. onze vereniging of Zwolle-Kampen Netwerkstad). waarbij het accent bij voorkeur ligt op permanent inzetbare en kwalitatief hoogwaardige 'uitingen' en zo min mogelijk op 'prullaria'. Het promotiepakket wordt samengesteld in afstemming met de regionale werkgroep communicatie van het regionale project alcoholmatiging jeugd regio IJsselland.

4.6 Handhaving

Verenigingen dienen de wet- en regelgeving na te leven. De Voedsel en Warenautoriteit houdt toezicht op naleving van de wet- en regelgeving op het gebied van alcoholgebruik. De gemeente kan aandringen op handhaving van de VWA. Naleving van de geldende wet- en regelgeving is een belangrijke voorwaarde voor het slagen van de aanpak. Daarom worden er afspraken gemaakt tussen de gemeenten en de VWA over de handhaving.

5. Samenwerking, taken en verantwoordelijkheden

SportService Zwolle heeft het plan van aanpak en subsidieaanvraag ingediend. Het plan van aanpak wordt onder leiding van de gemeente Zwolle uitgevoerd door SportService Zwolle en SportService Kampen. Er wordt samenwerking gezocht met Tactus Verslavingszorg, Stap jeugdwerkbureau, de Vrijwilligerscentrale Zwolle, de Vrijwilligerscentrale Kampen, Sportraad Overijssel en eventueel andere relevante partijen. Eventueel wordt er een werkgroep opgericht bestaande uit in de uitvoering betrokken organisaties, zodat de voortgang van het plan van aanpak kan worden ondersteund.

De gemeenten Zwolle en Kampen zijn opdrachtgevers van het plan van aanpak, maar tegelijkertijd hebben zij een belangrijke ondersteunde taak als het gaat om het vergunningetraject en het toezicht daarop en het waar mogelijk bestuurlijk agenderen van deze aanpak richting de verenigingsbesturen. De gemeente Zwolle heeft als 1^e aanspreekpunt gefungeerd in de initiatief, definitie en ontwerpfasen van het plan van aanpak. De gemeente Zwolle treedt op als subsidiënt. De gemeente Kampen treedt op als 1^e regisseur in de realisatiefase van het plan van aanpak.

SportService Zwolle en SportService Kampen voeren de ondersteuning uit richting de verenigingen in Zwolle en Kampen en schakelen hierbij indien nodig andere partners in. Zoveel mogelijk is de lokale partner het gezicht naar de lokale verenigingen. Voor de niet sportverenigingen wordt afgestemd met en waar effectief de samenwerking gezocht met de Vrijwilligerscentrale Zwolle en Kampen. SportService Zwolle fungeert als opdrachtnemer van de aanpak en is vanuit die hoedanigheid verantwoordelijk voor het uitvoeren van het plan van aanpak als geheel en het samenstellen van het promotiepakket in het bijzonder.

6. Begroting

De looptijd van het plan van aanpak is vanaf besluitvorming door de gemeenten tot en met december 2009. Uitgangspunt is starten per april 2008. Op basis hiervan is de begroting van de aanpak als volgt:

Begroting Alcohol, jeugd en verenigingen 2008 en 2009

	Zwolle	Kampen	Totaal
1. Personeelskosten			
a. Ondersteuning, draagvlak	€ 14.000,00	€ 11.000,00	€ 25.000,00
b. Promotiecampagne	€ 7.500,00	€ 2.500,00	€ 10.000,00
c. Coördinatie plan van aanpak	€ 5.000,00		€ 5.000,00
d. Inhuren externe ondersteuning	€ 5.000,00		€ 5.000,00
2. Acties/activiteiten			
a. Informatiepakket	€ 350,00	€ 300,00	€ 650,00
b. Deskundigheidsbevordering	€ 7.500,00	€ 7.000,00	€ 14.500,00
c. Promotiepakket	€ 2.500,00	€ 2.250,00	€ 4.750,00
d. Ondertekening convenant	€ 1.000,00	€ 1.000,00	€ 2.000,00
e. Inzet extra mystery quest	€ 2.250,00	€ 2.250,00	€ 4.500,00
Totaal	€ 45.100,00	€ 26.300,00	€ 71.400,00
Onvoorzien			€ 1.100,00
Totaal incl. onvoorzien			€ 72.500,00

Toelichting begroting

Bij 1a, 2a, 2b, 2c, is een verdeelsleutel toegepast. Hierbij is gekeken naar het aantal verenigingskantines in Kampen en Zwolle (schatting).

1. De personeelskosten zijn incl. overhead.

1a. Creëren draagvlak onder verenigingen. Daarnaast worden verenigingen ondersteund bij het voldoen aan geldende wet- en regelgeving, maar ook bij het agenderen van het onderwerp

1b. Samenstellen promotiepakket, uitvoeren campagne, informatiepakket en convenant om zo het onderwerp bij de jongeren onder de aandacht te brengen.

1c. Coördinatie plan van aanpak door SportService Zwolle.

1d. Externe expertise, bijvoorbeeld van Tactus Verslavingszorg of Stap jeugdwerkbureau.

2a. Verspreiding informatiepakket.

2b. Opleiden trainers, IVA instructies, thema bijeenkomsten.

2c. Verspreiding promotiepakket.

2d. Het convenant wordt tijdens een bijeenkomst ondertekend.

2e. Mystery quest wordt ingezet om na te gaan of de afspraken die zijn vastgelegd in het convenant worden nageleefd door de verenigingen.